

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. "Розова долина" 100, офис 8 (срещу Митницата)

ПОСОКАТА Е ВЯРНА

Това е общата констатация на членовете на Експертната комисия към Националната агенция по оценяване и акредитация (НАОА), която инспектира дейността през първата година на създадения Технически колеж в Казанлък, който е част от структурата на ТУ - София.

учебна година на членовете на Експертната комисия са много добри.

Налице е партньорство между колежа, бизнеса и местната власт - нещо, което е от изключително значение за студентите и образователния процес, категорични бяха членовете на комисията.

КАЗАНЛЪК.БГ

По думите на председателя на комисията - проф. Даниел Вълчев, категорично цялостната оценка ще може да бъде направена, след като завърши първият випуск колежани - след третата година от началото на дейността на колежа. Това е втората визита на Експертната комисия и първа след началото на обучението в него.

Впечатленията от преминалата първа

Хидравлик" АД, УМТ, "Хидропневмотехника" АД, Завод за пружини - гр. Крън, "Гуала Клоужърс България" АД.

Акценти в нея бяха създаването и работата на Техническия колеж, плановете и намеренията на колектива на колежа и местната власт по отношение ремонта и оборудването на сградата, в която трябва да се по-

Те се срещнаха с кмета на Казанлък Галина Стоянова, с председателя на Общинския съвет Николай Златанов и с работодатели от района, дарили средства за ремонт и обзавеждане на сградата на колежа.

В срещата участваха представители на "Арсенал" АД, "М+С

ТЕХНИЧЕСКИ КОЛЕЖ - КАЗАНЛЪК ПРИЕМА СТУДЕНТИ

arsenal

за учебната 2018/2019 г. (държавна поръчка)

по специалността:

"Технология на машиностроенето"

Форми на обучение: редовна, редовна - удължен семестър

Занятията са без откъсване от производството, в четвъртък и петък следобед и в събота + до 2 пътя годишно по една/две седмици.

Завършилите колежа придобиват образователно-квалификационна степен "Професионален бакалавър" и могат да продължат обучението си за "Магистър".

Информация за кандидатстване е публикувана на сайта на колежа:

<https://sites.google.com/site/kazanlakcollege/>

Приетите и записаните се от "Арсенал" АД ще бъдат включени в Стипендиантската програма на фирмата.

Това е втората учебна година на Технически колеж - Казанлък.

През първата се обучаваха 80 студенти, от тях 26 са работещи в "Арсенал" АД.

мещава висшето училище от новата учебна година. Ясно бе заявено, че амбицията е на 1-ви октомври колежаните трябва да са в сградата, предоставена за нуждите на висшето учебно заведение - бившата ПГ по строителство в Казанлък.

Сред основните теми в дискусиата бе и тясната връзка между висшето образование и практическата насоченост на учебния процес, както и възможностите за още по-тясна свързаност между работодатели и студенти по отношение на практическите занятия, осигурена работа и възможност за кариерно израстване на територията на района. Участващите във форума работодатели бяха единомислени, че, макар и завършили само една година от колежанското си образование, техните служители, записани в колежа, чувствително са повишили знанията и професионалната си квалификация.

Продължава на стр. 4

РЕКОРДЕН ГЛАД ЗА КВАЛИФИЦИРАНИ КАДРИ

Рекорден глад за кадри у нас за последните осем години. Бизнесът се оказва изправен пред най-големия недостиг на служители от 2011 г. насам, като ситуацията е без аналог. Коментарът е на специалисти от агенцията "Менпауър", според които се оказва, че 68% от фирмите в България имат проблем да попълнят свободните си позиции.

В топ 10 на търсените специалисти попадат от заварчици до програмисти, финансисти, инженери. Това са не само високообразовани специалисти, но и хора с много специфични умения и познания. Сред трудните за намиране кадри в България са още шофьори, служители за ресторанти и хотели, здравни специалисти, IT специалисти, търговски представители, мениджъри и директори, офис служители и счетоводители.

Основните причини за глад за кадри са три - хронич-

чен недостиг на работна ръка в страната (38%), липсата на твърди умения (24%) и липсата на опит (11%).

Подобен проблем има и в съседните ни страни - Румъния, Турция и Гърция. Там също масово работодатели се оплакват, че работна ръка няма. В Румъния фирмите, които се сблъскват с този проблем, са над 80 процента, а в Турция и Гърция съответно 66 и 61 на сто. В световен мащаб най-гладни за кадри са компаниите в Япония, Тайван и Хонконг.

На фона на малкото фирми, които обучават хора без опит, компаниите все по-често крадат едни от други работници. Това изкуствено завишава заплатите в някои сектори, предупреждават експерти. Безработицата остава ниска, но кадри - няма.

Отсъствието на технически умения и липсата на

опит са другите два важни фактора, които тревожат бизнеса. Хората с професии на бъдещето са малко и всяка фирма ги ухахва. Проблемът е ясен от години и се задълбочава. У нас трудно бизнесът би могъл да си внесе работници, независимо от опитите това да стане и по законодателен път и желанието на част от работодателите. По морето, където има вече и първите наети румънци, украинци, бесарабски българи, молдовци, се виждат и първите резултати.

В битката за таланти с умения и опит претъпни камък може да се окаже и заплатата. В САЩ и Великобритания работодателите публично обявяват какво е възнаграждението спрямо работата. У нас това не е масова практика и гледът за кадри се задълбочава.

Продължава на стр. 4

МОТИВИРАЙТЕ

своите служители, клиенти и партньори

Идънред България | www.edenred.bg
Edenred | www.edenred.bg | bulgaria@edenred.com
Тел: +359 2 974 0220

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков, Добрин Драгнев.

Редколлегия: Деляна Бобева - гл. редактор, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Първолета Петкова, Мария Пискова, Миран Маденджиян, Юлия Младенова, Венко Юнаков.

Със съдействието на КНСБ и КТ "Подкрепа" в "Арсенал" АД.

СЪЗДАВАНЕ НА ПЪРВАТА ХИМИЧЕСКА ЛАБОРАТОРИЯ

До 1884 г. не само в Арсенала, но и в нито едно предприятие и учреждение в страната не е имало химическа лаборатория, която е необходима за изследване ка-

на куршумите, където се получава голям брак. Обзавеждането на такава лаборатория няма да струва скъпо, защото голяма част от приборите могат да се

помощник-началник на барутната секция.

В периода 1937-38 г. Държавната военна фабрика в Казанлък достига своето максимално развитие и

чествата на важни материали, употребявани в производството за контролиране на някои химически процеси и за определяне стабилността на барути и експлозивни. Във връзка със задоволяване нуждите на Арсенала от химическа лаборатория, инспекторът на артилерията, с Доклад № 1164 от 21 юли 1884 г. до Министъра на войната, донася следното: „За техническото изследване на материалите в Арсенала /

изработят в Арсенала със свои средства. Обзавеждането на лабораторията ще струва приблизително 1700 лева. Предлагам да се доставят прибори от Австрия или Франция...“

Тези намерения впоследствие се осъществяват и в Русенския артилерийски арсенал заработва първата в страната химическа лаборатория.

мощности от създаването си до този момент. Изградена е следната производствена структура:

1. Общо механическо отделение;
2. Военно отделение, в което влизат секциите:
  - артилерийска;
  - оръжейна;
  - бойни припаси;
  - артилерийски за-

Към барутно-експлозивното отделение също се обособяват няколко работилници, между които и химическа лаборатория, която се обслужва от един химик – началник на лабораторията, трима пиротехници, седем лаборанти и един общ работник.

Химическата лаборатория на предприятието се установява в днешните си сгради след 1934 г., които преди това са били оптическа работилница.

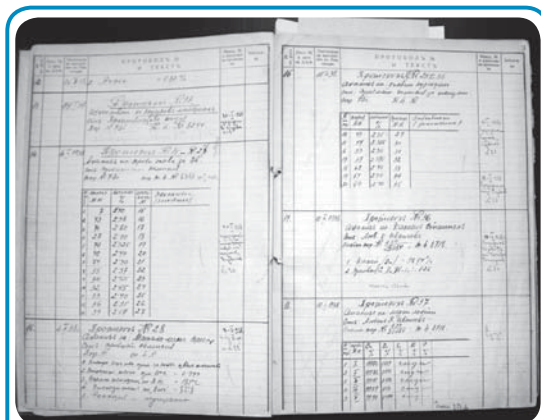
От историческите данни и с оглед на това, че предприятието е дислоцирано от Русе в София и от София в Казанлък с всички машини, оборудване, инструменти, документация и голяма част от персонала, следва, че в Арсенала за химическа лаборатория се говори още от 1884 г. Тогава в Русенския артилерийски арсенал се оборудва и започва да функционира такава. При това тя е първата химическа лаборатория в страната. В зависимост от реорганизациите в предприятието, разширяването, особеностите на производството и необходимостта, лабораторията се е разделяла на различни секции и отделения, разширявала е и е обновявала дейността си.

Днес в „Арсенал“ има обособени химически лаборатории към всички заводи, в които се извършват анализи, свързани със спе-

соли, лаково-бояджийски и горивно-смазочни материали, химически анализи, физични и физико-химични изпитвания на материали и детайли за нуждите на заводите и техните конструктивно-технологични отдели. В лабораторията работят трима химици, един физик, шестима лаборанти и работник по подготовката на образци за изпитвания под ръководството на инж. химик Радка Мандова. Централната химическа лаборатория оказва съдействие на заводските лаборатории, като се използва наличната там апаратура за експресен анализ. Оказва се и методическа помощ с изготвянето на методики за работа и контрол по тяхното изпълнение. Извършва се и преанализ на суровини и материали.

През последните години, с развитието на новите технологии, разширяването и навлизането на нови продукти в производството на предприятието, нараства и нуждата от по-бърз и точен анализ. За тази цел ръководството на фирмата закупи нова модерна апаратура и оборудване за химически анализи. С тях се заменят до голяма степен класическите химически методи, които са свързани с разход на време и консумативи.

За работата в химическа лаборатория се изисква специална подготовка, висока квалификация, прецизност и

В архива на ЦХЛ беше открита Протоколна книга на химическа лаборатория от 1938-40 г., водена подробно и надлежно. Протоколите съдържат резултати от анализи на различни материали - живо доказателство за значението, важността и необходимостта от химическа лаборатория. Тази книга беше предоставена на Музей „Арсенал“ и ще стане част от историческата му експозиция.

Русенския артилерийски арсенал/ и войската е необходима химическа лаборатория. В България няма нито една технико-химическа лаборатория и качеството на материалите се определя на око. Химическата лаборатория е необходима безусловно за проверка на куршуми, чугунените отливки и изготвянето на сплави. Лабораторията е крайно необходима в чугунолеярната в Арсенала и при приготвянето

След установяването и пускането в редовно производство на азотна киселина, нитроцелулоза, нитроглицерин и бездимни барути в барутно-експлозивния отдел, през 1934 г. е назначен персонал, в който фигурират имената на инженер-химик Стоян Койчев – началник на химическата секция към барутната фабрика, и химик Георги Дяков –

палки;
- противогазова;
- химическа.

3. Барутно-експлозивно отделение.

Химическата секция към Военното отделение се състои от:

- химическа лаборатория за общи нужди на фабриката;
- работилница за смазки, течности за бойни спирачи и връщачи на оръдията.

Личният състав на секцията се състои от един химик, двама пиротехници и девет души работници.

цификата на производството им. В тях работят седем химици, от които трима са ръководители на лаборатории: Станка Костова, Любомир Василев, Радка Генчева и 42-ма лаборанти – добре подготвени квалифицирани кадри. Всички те, заедно с Централната химическа лаборатория, са обединени в Направление „Качество“ на предприятието под ръководството на инж. Неделчо Йорданов.

Централната химическа лаборатория се занимава с входящ контрол на метали, киселини, основи,

отговорност, а опитът се натрупва с години. През ръцете на специалистите и новата апаратура минават всички суровини и материали, постъпващи в дружеството.

Защото, за да се произведе едно годно и качествено изделие, трябва да се използва годен и качествен материал, отговарящ на определени норми и стандарти. Затова и отговорността е толкова голяма и от изключително значение за предприятието.

Първолетата Петкова
Музей „Арсенал“

ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ: КАЗАНЛЪК КАТО КОЛУМБ

Професионалните училища на Казанлък ще успеят да напълнят с ученици предвидените за следващата учебна година нови паралелки, показва справката по гимназии в началото на месец юли. Прогнозата е в нито едно училище, което подготвя кадри за местните фирми, да не се налага закриване на класове, предвидени предварително в годишния план-прием, коментира директорите на учебните заведения. Добрата новина за Казанлък идва две години след големите промени в законодателството, което акцентира върху гъвкавите форми на обучение, реализирани в сътрудничество между професионалните гимназии и фирмите. Промените влизат в сила от 1-ви август 2016 г. в Закона за професионалното образование и обучение. За точно 19 години от обнародването той е претърпял над 30 промени, последната – от началото на тази година. За годините след 1989-а българското образование е извървяло на заден ход поне три големи крачки. И, може би, две години след 2016-а то е пристъпило поне една напред, шегуват се последните оцелели учители с натрупана практика и преди, и сега.

„Връщаме се към добре забравените практики от миналото, които захранваха икономиката с добри кадри“, е мнението на учителите от професионалните гимназии. В констатацията има голяма доза горчилка и прокарваща се скромна доза надежда за бъдещето. Ръководството на ПГ по транспорт и мениджмънт отчита 4 нови паралелки и най-висок брой ученици в проекта на МОН „Ученически практики“. 36 ученици завършват обучение и работа в края на юли. Ученици, наставници и работодатели получават възнаграждение за всеки отработен месец, казва директорът инж. Дечко Пейчинов. Всички наши ученици работят в реални условия – счетоводни къщи и автосервиси, допълва той. Няма проблем и с Художествената гимназия – тя също подготвя кадри за бизнеса и

чението в производството сега се въвежда отново, показват промените. Училището, захранващо с кадри машиностроенето на Казанлък, сега отчита двойно увеличение на учениците си спрямо 2012-а година, засилен интерес от страна на родители и деца, както и все по-тесни контакти и ангажименти с бизнеса от региона. Една от основните причини за растежа в последните години директорът Мариана Демирева категорично вижда в:

Дуалното обучение

Този модерен израз ни връща към добре забравеното, но изпитано и просто „обучение чрез работа“, регламентирано сега и със закон, е мнението на учителите. Това подсказва, че познатото до към 2000-та година образование с прак-

Демирева. Създаването на специалност „Мехатроника“ е само едно от тези действия. Днес тя е втората по интерес след компютърната специалност в набирането на нови ученици. Оказали се в ступор, заради липсата на качествени кадри и незабравилите ползите от обучението в миналото, преди няколко години казанлъчани се обединяват в търсенето на конкретни и бързи решения с реален резултат. „Механото“ става първото училище в България, взвело дуалното обучение. Стартът е в учебната 2015-2016 година с договорености за обучение на учениците в две казанлъшки фирми, основно – в „Арсенал“. Първият випуск по системата на обучението чрез работа завършва през 2017 г. От 2016-а се работи с „Арсенал“ и „Гуала Клоужърс“ – Казанлък по швейцарски модел чрез проекта „Домино“.

издава документи за професионална квалификация. В този смисъл НУПИД „Акад. Дечко Узунов“ е част от обектите на Закона за професионалното образование и квалификация. Училището е изпълнило целия си план-прием. „При нас учениците винаги са излизали от училище с конкретни умения и знания, готови да изпълняват задачи от практиката“, коментира директорът Петя Минчева.

Сред най-големите оптимисти е ПГ „Иван Хаджиев“. Там нещата са показателни за тестването на законодателните промени, особено в частта за обучението в реална производствена среда. Навремето – постоянна практика, обу-

тики по заводи законодателят „открива“, като една нова Америка, отново през 2016-а. По това време в Казанлък вече се предприемат действия за справяне с кадровата криза. Механото, както го наричат възпитаниците му, днес „дърпа“ напред след поредица от действия от страна на ръководството си, кмета на Казанлък Галина Стоянова, МОН, областните структури, но не на последно място, благодарение и на подкрепата на бизнеса в града. „Арсенал“ и лично изпълнителят директор Николай Ибушев имат съществена заслуга за връщането на интереса към професиите в машиностроенето, казва директорът на училището

Приоритет е специалността „Машини и системи с ЦПУ“. Училището към момента си партнира още с „М+С Хидравлик“ АД, УМТ, „Капрони“ АД и „Крес Д“.

Историята се връща

Това – с предприятията, вече сме го правили, показва историята. Нещо повече – беше задължително. Учениците на арсеналското СПТУ ходеха на училище зад портала на завода, а учебните и производствени практики бяха по цеховете. И с учениците на несъществуващото вече СПТУ по хидравлика беше така – те си бяха част от семейството на днешното „Капрони“.

Учениците от „Текстила“ ра-

МЛАДЕЖИ ПОМАГАТ НА БОЛНО ДЕТЕ, ПООЩРЯВА ГИ ОМБУДСМАНЪТ

841 лева за лечение на 14-годишния Лазар Стоянов събраха младежи в благотворителна инициатива, организирана от Младежкия общински съвет. Идеята за кампанията идва от обществения посредник Гинка Щерева, член на „Експерти за Казанлък“. Майката на момчето, страдащо от аутистично разстройство с умерена умствена изостаналост – Малина Пекина, споделя с омбудсмана на Казанлък своите тревоги за детето си и трудното си финансово положение. Именно Щерева насочва позитивната енергия на младежите към тази кампания, завършила с успех. В нея се включва и Десислава Минкова, старши експерт „Младежки дейности“ в Община Казанлък, която също приема присърце благотворителната инициатива и подкрепя членовете на МОС с председател Габриел Кертиков в тяхната дейност.

Преди да стартират благородното начинание, младежите хора изработват прекрасни керамични брошки с

формата на роза. Предлагат ги на благотворителен базар на символичната цена от 2 лева. И само за два дни събират сумата от 681.50 лева. „Хората с готовност откликваха на нашия апел за помощ и се включваха в кампанията – споделят 10-то класниците Христиан Трошанов, Иванела Влаева и Наталия Иванова от МОС-Казанлък. – Ние сами направихме брошките и ги продавахме на ниска цена, за да могат повече хора да си купят, но мнозина ни даваха парите, без да вземат розичките, те просто искаха да помогнат на момчето“.

Към средствата, събрани от младежите, се прибавят и 195 лева, дарени от две момичета от Народно читалище „Обнова“ в село Габарево. След като научили историята за самотната майка Малина и нейния 14-годишен син Лазар, нуждаещ се от по-специални грижи, те пожелали да се включат в акцията. Поставили кутия за дарения на Празника на черешата в Габарево и за един ден събрали 195 лева. Така общата сума нарасна на 841 лева.

Парите бяха официално връчени на Малина Пекина от членовете на МОС-Казанлък в присъствието на обществения посредник Гинка Щерева. След благодарностите за подкрепата и възлението от добротворството майката, която сама отглежда болното си дете, заяви, че с тези средства ще заведе Лазар на рехабилитация в Павел баня. Така тя ще изпълни поредната си скромна мечта – да предприеме още една стъпка, с която да подобри състоянието му, да запали още една искра в надеждата, че ще оздравее.

„Ако се наложи, ще продължим кампанията“, казват младите хора, за които добротата е вътрешно усещане, а помощта за 14-годишното момче се е превърнала в кауза.

Юлия Младенова

ботеха в „Катекс“ допреди десетина години, даже реализираха проект по ФАР за хиляди евро на територията на фирмата, където бе създадена техническа лаборатория. Още през 1986-а година в ТМТ „Цвятко Радойнов“ се открива цех на КХИ „Хидравлика“ – Казанлък. Почва съвместно производство на хидравлични изделия. За това тогавашният директор Христо Гъдев днес продължава да говори с гордост. Както и за въвеждането на ГАПС в училището – през 1988 г. в Техникума се открива Участък Гъвкава автоматизирана производствена система заедно с МК „Фридрих Енгелс“, днес – „Арсенал“. След като всичко е погубено в последните 20 години, днес пак се връщаме към него, усмихват се старите кадри.

Продължава на стр. 5

Продължение от стр. 1

Продължение от стр. 1

ПОСОКАТА Е ВЯРНА

Изграждане на 4 лаборатории на територията на колежа, отопление на сградата, евентуално нейно саниране, асфалтиране на прилежащия двор, бяха други изисквания и препоръки, направени по отношение на бъдещия нов дом на Технически колеж в Казанлък от страна на членовете на Националната агенция по оценяване и акредитация.

Че ще се справят в срок с тези изисквания, увериха представителите на Технически колеж към ТУ - София.

Участващите в срещата работодатели от Казанлък декларираха готовност да помогнат при оборудването на лабораториите на колежа, както и за осигуряването на 3 универсални металообработващи машини за нуждите на обучението, за изграждането на топла връзка, с цел ползване на специализираните лаборатории, които ще изгражда в близост до сградата на колежа „М+С Хидравлик“, като част от предстоящата за изграждане Научен изследователски център.

От страна на Технически колеж е договорена доставката на специализиран софтуер за симулация по отношение на обучението на ЦПУ машини от фирмите FANUK и Siemens.

„Амбицията ни е Казанлък да е модел за професионално образование. Модел, който да доведе до промяна на Закона за професионалното образование, а професионалното образование логич-

но да прераства в колежанско“, каза по време на срещата кметът на Казанлък Галина Стоянова.

„В Казанлък е осъзната нуждата и необходимостта от добре подготвени кадри за бизнеса. Формата на колежанско обучение е може би най-практичната в една регионална общност за качествено обучение и връзка с бизнеса“.

Тезата е на представителя на „Арсенал“ на срещата инж. Владимир Чучумишев, член на групата „Експерти за Казанлък“.

Според друг член на групата - Танчо Михайлов, „случващото се с колежа е нещо велико и стимул за самия град“. Михайлов изрази надежда след 5 години симбиозата „образование - бизнес“, която се реализира в Казанлък, да се превърне в уникален модел за страната.

„Бизнесът е изключително мотивиран да направи връзката „професионално образование - предприятие“ работещ модел“, заяви и прокурорът на „М+С Хидравлик“ Владимир Спасов.

Според него, „Казанлък е уникален модел и без аналог в страната, тъй като 30% от населението на града е заето в машиностроенето“.

Факт, който само потвърждава верността на поетата от местната власт и бизнеса посока за изграждането

на Технически колеж, като стратегическа инвестиция за бъдещето на града и района.

През есента на тази година в Технически колеж - Казанлък предстои втори прием на студенти за специалността „Технология на машиностроенето“. Кандидат-студентските документи се приемат до 28 август в учебния отдел на колежа в Младешкия дом в града или на адрес: kazanlak@tu-sofia.bg

Студентите в колежа са със същия статут като тези в университета и имат право на: европейски стипендии, участие в студентски практики, които им се заплащат, възможност да продължат обучението си в магистърска програма, участие по програма „Еразъм“, възможност да учат и работят, като формата на обучение е редовна, а графикът е съобразен със заетостта им. Тяжното обучение се провежда от висококвалифицирани преподаватели от Технически университет - София.

Продължава дарителската кампания за набирането на средства от граждани и фирми за ремонт и оборудване на сградата на Технически колеж в Казанлък.

Плановите на местната власт и ръководството на колежа са ремонтните дейности да започнат възможно най-скоро.

Деляна Бобева

...КВАЛИФИЦИРАНИ КАДРИ

На фона на сериозния глад за кадри в индустрията и в частност в машиностроенето има и една добра новина: професиите, свързани с грижата за човека, няма да бъдат заменени от машини, нито ще изчезнат в бъдеще. Проблемът при тях е ниското заплащане тук и изтичането на кадрите в чуж-

бина. Първата „бяла лястовица“ по този въпрос също вече е факт: в последната година правителството положи усилия да увеличи заплатите на учителите, така че още през тази кандидат-студентска кампания напливът към учителските професии да е видим. Резултатът от тази мярка най-рано може да се усети след поне едно десетилетие.

„Трибуна Арсенал“

Нова възможност за работа

„Арсенал“ АД търси да назначи
градинар - с опит.

За предпочитане - мъж.

Желаещите да кандидатстват за позицията могат да изтеглят документи от сайта на „Арсенал“ АД www.arsenal-bg.com/kadri

или да ги получат от гише Пропуски на Централния портал от 7,00 до 17,00 часа.

Попълнените документи могат да бъдат изпратени на електронен адрес: kadri@arsenal-bg.com или да бъдат подадени лично в Приемната на фирмата всеки делничен ден от 10,00 до 12,00 часа на адрес: гр. Казанлък, бул. „Розова долина“ № 100, Офис №4.

Повече информация за възможностите за работа в „Арсенал“ АД, както и за конкретната позиция и условията, можете да получите от Направление „Човешки ресурси“ на фирмата на телефон **0431/5 77 47**.

ПРЕПОДПИСАХА КТД

Изпълнителният директор на „Арсенал“ АД Николай Ибушев и лидерите на двата синдиката в дружеството - Атанас Бозов, за КНСБ,

и плащания за работещите, но е с отворена опция за договаряния по отношение на работната заплата и други.

на ръководството на фирмата за безплатна почивка на море за най-добрите работници.

Списъкът със смените от 1-ви до 30-ти септември вече е по заводи, като в рамките на месец близо 1 000 души ще могат да почиват по тази схема. Смените са 5, всяка с продължителност 7 дни и 6 нощувки.

„Трибуна Арсенал“

и Любомир Лалев - за КТ „Подкрепа“, преподписаха за още една година съществуващия Колективен трудов договор - КТД в „Арсенал“ АД и „Арсенал 2000“ АД.

Документът, уреждащ трудово-правните отношения в дружеството, към който е присъединено и търговското дружество „Арсенал 2000“ АД, запазва всички досегашни социални придобивки

В преподписания КТД се запазва и размерът на вечерите за храна, вкл. и допълнителните, получавани по повод на празници, размерът на отпуските и премията, както и доплащанията за клас „Прослужено време“.

Междувременно от КНСБ съобщиха, че и през септември арсеналци ще могат да се възползват от жеста

Арсенал“ АД - гр. Казанлък търси да назначи работници за нуждите на Завод 3:
- **Монтажници на изделия от метал - МИМ**
- **Машинни оператори производство експлозив - МОПЕВ**

За позициите се търсят мъже.

Назначените на работа получават допълнителен месечен стимул в размер на 150 лева за работа при специфични условия и заплащане в размер на 150 лева за отдалеченост - община Стара Загора.

Желаещите да кандидатстват за обявените позиции могат да изтеглят документи от сайта на

„Арсенал“ АД -
www.arsenal-bg.com/kadri

или да ги получат от гише „Пропуски“ на

Централния портал от 7,00 до 17,00 часа. Попълнените документи могат да бъдат изпратени на електронен адрес kadri@arsenal-bg.com или подадени лично в Приемната на фирмата делничен ден от **10,00 до 12,00 часа** на адрес:

гр. Казанлък, бул. „Розова долина“ № 100, офис №4.

Повече информация за възможностите за работа в „Арсенал“ АД, както и за конкретните позиции и условия, кандидатите могат да получат от Направление „Човешки ресурси“ на фирмата на телефон **0431/ 5 77 47**.

Фирмата предлага социални бонуси и възможности за кариерно и допълнително професионално развитие.

НОВО. СВЕЖО. ЗЕЛЕНО. ГЕОРГИ.

В работата си той има основна философия: да надгражда, запазвайки философията и духа на сградата. Убеден е, че предизвикателството за архитекта е именно това: да превърне старата сграда в модерна и

динов. 37-годишен казанлъчанин, който е част от колектива на дирекция „Капитално строителство“ в „Арсенал“ АД. Големите арсеналски темели. Георги е възпитаник на

негова работа е да проектира архитектурната част на определен обект. А такава работа в „Арсенал“ - колкото искаш. За краткото време, в което е тук, има зад гърба си солидно трудово архитектурно досие.

Той е проектирал архитектурно и цветово обновения централен стол в „Арсенал“, обектите К 77 в Мъглиж, ПКМ 2 - също там, административната сграда, ЛАБ 6, новата разливна в Мъглиж, складови бази, база на „Бузovo кале“ 4 и други. Той е в ролята на ландшафтен специалист, който проектира и създава новата зеленина в дружеството.

Под негово ръководство са създадени цветните алеи и новата зелена растителност, оформени са цветни кашпи пред Главна дирекция.

В рамките на няколко седмици са засадени 1 500 различни растителни видове - храсти и дървета, които видимо промениха и подо-

тов вече и с проект за превръщането на фонтана пред сградата на бившия Изчис-

ление. За ценните уроци в работата си е благодарен, както на

Проектът пред АРИЕЛ

удобна за ползване, като в същото време запази духа ѝ и времето, което тя носи.

Харесва работата си в „Арсенал“, където е от две години и половина, и където вече е оставил своя отпечатък в колективното дело.

казанлъшкия Механотехникум, специалност „Електронно-изчислителна техника“.

Дипломата си по архитектура получава в Нов български университет в София. От година е щастлив татко

да създава удобства, красота и уют с

постарите си колеги в отдела, така и на архитект Виолета Бакунина, която

Обновената административна сграда в Мъглиж

ПРЕДИ

Той е единственият с тази професия в „Арсенал“.

Архитект Георги Коста-

на походил вече малчуган. В екипа, под ръководството на инж. Цветан Шиков,

Архитект Костадинов е го-

СЕГА

бриха зеления вид на дружеството.

Архитект Костадинов е го-

работата си, е не само професионален ангажимент, а и дълбоко личностно убеж-

ват малки чудеса.

„Трибуна Арсенал“

„Тук има толкова много работа, стига да искаш и да ти се работи“ е веруюта на колектива, който член от почти три години е и архитект Георги Костадинов.

А че го правят, при това с удоволствие, личи от всичко, което излиза изпод ръцете им всеки ден.

И в „Арсенал“ се случват малки чудеса.

„Трибуна Арсенал“

Продължение от стр. 3

...КАЗАНЛЪК КАТО КОЛУМБ

ЕКСПЕРТНО

Разликата е, че когато всичко е държавно, както беше преди, е по-лесно. Днес дуалното обучение върви по нелек административен и юридически път. С фирмите се сключват партньорски споразумения, подписват се тристранни договори между училище, ученик - родител и фирма. Учениците прекарват часовете по практика директно в цеховете, имат, освен учител, и производствен наставник. На държавните изпити присъстват представители на фирмите, оценките поставят учителите, но след съгласуване с наставниците. Учениците получават и заплащане при определени условия. Нещата стават с воля от всички страни.

Радостното напоследък е, че все повече родители, които работят в „Арсенал“ и в другите местни фирми, насочват децата си към своите професии, отчитат учителите. Причината е в сигурността, която семействата виждат в реализацията на младите хора в техния град и във фирмата, където работят родителите. Точно, както преди...

„Оказва се, че сме имали нещо ценно, което сега въ-

веждаме отново, обаче по европейска повеля...“, иронизират ситуацията опитни преподаватели. Те помнят времето, когато учениците от третия, последен курс на СПТУ, прекарваха по три дни в завода и едва по два в училище; когато в Техникума се произвеждаха бормашини, а казанлъчанки се „избиваха“ на опашки за платове и прежди, произведени от Текстилното училище. Когато всички завършили готвачи готвеха наистина, а не само по елитни училищни състезания, когато дори в реалните гимназии учителите „между другото“ машиностроене, можеха да работят на струг, да четат чертежи и взимаха трети разряд, заедно с дипломи-

те си от пълно шест. Тези подготвени българи в края на 20-и век са качествена работна сила, чрез която насочват децата си към своите професии, отчитат учителите. Причината е в сигурността, която семействата виждат в реализацията на младите хора в техния град и във фирмата, където работят родителите. Точно, както преди...

и бизнесмени очевидно добре са пресметнали ползите от европейските ценности: свободно движение през границите на стоки, капитал и работна сила. Само посоката не е тази, която чакаме, а точно обратната. Защото бизнесът загуби време в реформи, през което изтече навън работна сила заради поддържане у нас на ниско ниво на заплащане на труда.

Защо надежда има?

В Казанлък изстраданото вече дава здрави плодове, доволни са заинтересованите страни. Машиностроене то се възвръща, а ПГ „Иван Хаджиенов“ прави 4 нови паралелки наесен от деца, приети с висок бал, следващ по оценки приема в най-доброто казанлъшко училище - Математическата гимназия. В Механото се обучават 412 ученици, при 206 през 2012-а година. Заедно със задочниците числото приближава 470. Възпитаници, успешно минали през обучението чрез работа, споделят, че вече работят в „Арсенал“ и едновременно с това учат задочно. Това ги удовлетворява. От началото на новата учебна година

фирмите, с които си партнира училището, стават 7, а паралелките, които ще ползват дуалното обучение - 8. Бизнесът отчита и бъдещите ползи от функционирането на филиала на Колежа на ТУ - София, който завърши първата си учебна година с 80 студенти.

Това са стъпки, които са важни. Те надграждат ценен стар опит.

Още се помни Арсеналското училище на военизирани начала в края на 40-те години на 20-и век, когато възпитаниците, дошли от знайни и незнайни села и паланки, учат и живеят в самата Държавна военна фабрика и носят униформите на завода. Помнят се и системите на ПУЦ, превърнали казанлъшките обущари от Зеления мост в оръжейници; после - в черните гимназии, задочната форма на ТМТ „Цв. Радойнов“, която дава професия на гимназисти с диплома, но без професии. Кадриците от СПТУ и техникумите, макар вече над 50-годишни, продължават да крепят бизнеса в региона. Явно сме имали нещо, което е работило успешно, категорични са „ковачите“ на системата за

кадри. Нещо, което е работило, нещо, признато дори от „враждебния“ Западен свят. Нещо, което кара Маргарет Тачър след идването си в България, в качество си на образователен министър на Великобритания, след видяното в един старозагорски техникум на 2-и октомври 1971 г. пред БС да възкликне: „... Особено се учудих на голямата степен на сътрудничество между обучението в техническото училище и химическата индустрия. Работниците от заводите оставаха в училището, а възпитаниците на училището отиваха в заводите на специализация“.

Днес езикът на Закона ни говори с изрази като „дуално образование“, „продължаващо образование“, „професионални гимназии“, „практическо обучение в реална среда“... и прочие Американи, които, за съжаление, се налага да открием наново с малки стъпки напред след големите крачки назад от последните две десетилетия. И не е преувеличено да се каже, че в това преоткриване, за радост, Казанлък се очертава като един първи Колумб.

Диана Рамналиева

Подвигът на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа е историческото събитие, което преобръща българската революционна теория и практика, казва д-р Чавдар Ангелов, директор на НПМ „Шипка-Бузлуджа“

Под връх Бузлуджа се провежда петото голямо сражение, което четата води с редовната турска армия и башибозушките банди, които са били организирани за нейното унищожение. Малко преди да достигнат до Бузлуджа, останките от четата се разделят на две самостоятелни групи. Тази, която е водена от Хаджи Димитър, достига в ранните часове на 18 юли 1868 година южното подножие на връх Бузлуджа. Няколко часа по-късно се разразява епихално сражение, което остава в историята като Бузлуджанската епопея. В него, освен войводата, загиват още 24 негови другари. По информация, 30-ната четници са се изправили срещу противник, наброяващ около 500 души.

През 1943 година Бузлуджа е преименуван на Хаджи Димитър и това е официалното наименование на върха досега.

– „150 години подвиг и памет“. Под това мото се провеждат честванията по повод годишнината от подвига на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа. Какво не трябва да пропускаме в тях като българи?

– 2018 година е знаменателна за нас. След като отбелязахме 140 години от Освобождението на България, посреща-

ме още един голям юбилей – 150 години от подвига на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, за което е съставена съвместна програма от НПМ „Шипка-Бузлуджа“, Община Казанлък и ИМ „Искра“. Кулминацията ще бъде на 14 юли 2018 година в подножието на връх Бузлуджа. Там, където преди 150 години загива войводата Хаджи Димитър и няколко дни по-късно, на 20 юли, е погребан от българи от тогавашните села Крън, Енина и Шипка.

Няколко важни събития предхождат кулминационния ден. На 3 юли в Художествена галерия-Казанлък бе открита юбилейната изложба, посветена на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, която може да бъде разгледана до 30 юли.

За нейната организация се ангажираха седем културни институции – Национален музей „Искра“ – Казанлък. Представени са револверни-

Съществува версия, че Хаджи Димитър не е погребан на Бузлуджа, а е само тежко ранен. Изнесен е от бойното поле от свои другари и е пренесен до връх Катрафил в Средна гора, близо до днешното село Свежен, където е починал няколко седмици след сражението. Тази версия се появява непосредствено след Освобождението на България, първите информации са от началото на 80-те години на 19 век. Но така или иначе, всички сериозни изследователи на въпроса и съвременници на събитията като Захари Стоянов, Христо Македонски, който е участник в сражението и чийто спомени ясно показват къде и как е загинал войводата, стигат до заключението, че Хаджи Димитър е намерил своя край на връх Бузлуджа по време на сражението от 18 юли 1868 година. Погребан е два дни по-късно в близост до днешния паметник, издигнат в негова чест през 1961 година.

парк-музей „Шипка-Бузлуджа“, Художествената галерия, Регионалните исторически музеи във Варна, Сливен и Русе, Държавен архив –

те саби на двамата войводи.
Продължава на стр. 7

Иди и виж

14 юли – връх Бузлуджа – тържествено честване на 150 години от подвига на войводите Хаджи Димитър и Стефан Караджа и техните четници. Почитането на паметта на загиналите за свободата на Отечеството български герои ще премине под патронажа на вицепремиера и министър на отбраната Красимир Каракчанов. Организатори са Община Казанлък и НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Честването ще започне в 09:30 часа на 14 юли, събота, с поднасяне на венци и цветя на барелефа на Стефан Караджа на едноименната улица в град Казанлък.

Начало на честванията на върха – 11:00 часа.

Валидиране на юбилейна пощенска карта, издадена от Министерството на транспорта, по инициатива на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Историческа възстановка на събитията от близо 150 активисти на Националното дружество „Традиция“, обреден курбан.

Народен събор-надпяване под надслов „Балканът пее хайдушка песен“, в който състави от страната ще изпълнят възрожденски и патриотични песни.

Цена на билета в двете посоки – 4 лева.

*****

28 юли, събота – Традиционният събор на социалистите – Историческа поляна, връх Бузлуджа – 127 години от създаването на социалистическата партия.

Очаква се гост на празника да бъде Горан Брегович и неговият оркестър за сватби и погребения, който ще изпълни хита си „Калашников“.

Ден по-рано Казанлък ще е домакин на международна младежка среща на младите социалисти.

*****

Спектакли на театър „Любомир Кабакчиев“ – Казанлък:

14 юли – 11:00 часа – Алиолувата къща – „Малкото Голямо пътешествие“, детско представление;

17 юли – 21:00 часа – Алиолувата къща – „Всичко на масата“, Чарлз Буковски;

24 юли – 21:00 часа – Алиолувата къща – „Сън в лятна нощ“, Шекспир;

28 юли – 11:00 часа – Алиолувата къща – „Приказка за Рокси и още нещо“, детско представление.

Хроника

175 788 са жилищата в област Стара Загора към края на миналата година. Данните са на Регионалното статистическо бюро. Средният брой лица на едно жилище е 1.81, като за градовете показателят е 2.0 лица, а за селата – 1.4.

Населението на цялата Старозагорска област към същата дата е 319 067 души, а населението на община Казанлък е 68 555 души.

В градовете се намират 114 хиляди жилища или 64.9% от общия брой. Жилищният фонд в област Стара Загора се състои от 89 504 жилищни сгради, като в градовете се намират 32.4% от всички жилищни сгради, а в селата – 67.6%.

Най-голям брой от сградите в Старозагорско са строени в периода 1946-1960 г. – 28.2%, а най-нисък е броят на тези, построени след 2011 г. – 0.7%.

По-голямата част от жилищата са с по две и три стаи – 67.9%, следвани от тези с четири и повече стаи – 25.5%, а едностаините са 6.6%.

Общата полезна площ на жилищата в областта е 12 604.8 хил. кв. метра. Средната полезна площ на едно жилище в областта е 71.7 кв. м., като в градовете тя е 72.7 кв. м., а в селата – 69.9 кв. метра.

Средната жилищна площ на човек от населението в област Стара Загора е 30.4 кв. м., като за градовете тя е 27.5 кв. м., а за селата 37.9 кв. метра.

От всички 175 788 жилища 72.9% са електрифицирани, имат водопровод и канализация. Електрифицираните жилища, които имат водопровод, канализация и централно или местно отопление, са 20.5%; електрифицираните жилища с водопровод съставляват 3.6%, а тези, които само са електрифицирани, са едва 2.8%.

В началото на юли от НСИ обявиха, че празните жилища в страната към същата дата са 1,2 млн. броя.

*****

Паметна плоча в чест на казанлъчани, основали първото лютiererско ателие в България, да бъде поставена на мястото, където то се е намирало преди 100 години, иницизира Инициативен комитет от граждани. Най-активният сред тях е съдия Стефан Саранделчев, който, освен деен обществник, летописец на старите казанлъшки родове и хроникьор на важни събития в града, поздравени в годините, е и наследник на Димитър Георгиев – основоположникът на лютiererството в България. Димитър Георгиев Саранделчев е брат на дядото на съдия Стефан Саранделчев – Стойко Саранделчев, който бил най-големият в семейството, с 12 деца. През 1918 година Саранделчев създава първото у нас лютiererско ателие. Намирало се е в къща на днешния адрес бул. „23 пехотен Шипченски полк“ 17. През 1924 година ателието се разраства и става първата в България фабрика за струнни музикални инструменти „Кремона“. В чест и в памет на Димитър Георгиев и неговите братя, положили началото на лютiererството у нас точно преди 100 години, Инициативният комитет предлага да бъде поставена паметна плоча на сградата, където се е намирало ателието и което превръща Казанлък в лютiererски център на България.

За осъществяване на идеята е необходимо предложението да бъде придружено от подписите на 1% от населението на Казанлък. Подписката върви в момента.

*****

1 година – 365 дни, платен отпуск да ползват и осиновителите на деца до 5-годишна възраст, реши Правителството. Това право вече е в сила от началото на този месец. То става с промяна в Наредбата за работното време, почивките и отпуските, с които се регламентира ползването на 365 дни отпуск при осиновяване на дете до 5-годишна възраст.

*****

До 1 000 лева за лятна почивка ще задели всеки трети казанлъчанин, който има намерение да си направи кратка лятна ваканция.

Всеки четвърти или няма да почива и ще работи, или няма да почива, тъй като няма излишни средства за това. Данните са от последната, приключила в края на юни, онлайн анкета на сайта zakazanlak.bg.

Всеки 7-ми в допитването отказва да сподели колко смята да задели за лятна почивка с мотива, че „му се държи сметка“.

Същото е съотношението и на гражданите, които планират да почиват, но по-скромно, заделяйки за това до 500 лева.

Процентът на тези, за които „кефът няма цена“, е твърде малък на фона на останалите, едва всеки 9-ти от запитаните дава такъв отговор.

Нито един обаче няма да почива това лято „на далавера“, като някой друг поема разходите му, а всеки 8-ми признава, че планира почивка, но няма представа колко ще му струва това.

ДОЙДЕ КАТО БУРЯ, КАТО СЪН ПРЕМИНА...

Оръжието на Стефан Караджа идва от Русенския исторически музей, а на Хаджи Димитър - от Варненския музей. Показани са няколко много интересни литографии от фондовете на ИМ - Сливен, а Държавен архив - Стара Загора ни предостави два ценни документа, които се съхраняват там. Единият е Акт по полагагането на основния камък за паметник на връх Бузлуджа в чест на войводата Хаджи Димитър и неговите четници, загинали в боя при върха. Този документ е бил издаден в 4 екземпляра, като единият от тях е положен в основите на сегашния паметник на Хаджи Димитър на връх Бузлуджа. Единственото хартиено копие, за което е известно, че е запазено от 1898 година досега, е съхранявано в Държавния архив в Стара Загора и за първи път напуска неговия фонд, за да бъде показано в Казанлък. Вторият уникален документ, който също за първи път излиза от Държавния архив, е списък с имената на четниците на Хаджи Димитър и Стефан Караджа. Направен е години след историческото събитие от кръския свещеник Иван Стоянов, който е опял загиналите четници на 20 юли 1868 година. Той събрал имената на 119 четници, най-младият от които е на 19 години, а най-възрастният - на 39 години. При възпоменателното честване на Хаджи Димитър и четниците на връх Бузлуджа през 1885 година майката на войводата допълва още 4 имена, които са дописани в списъка.

От нашата фонд са представени няколко картини и други артефакти. За съжаление, запазените веществени следи не са чак толкова много, но сме се постарали да покажем всичко, което показва пътя и подвига на четата.

Екипът на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ издаде и юбилеен вестник „... Дойде като буря, като сън премина...“. Той съдържа статии от проф. Пламен Митев, проф. Петко Петков, доц. Огняна Маждракова, Галентин Караслави и материали от колеги музейни работници. Уникалното на това издание е, че всеки екземпляр от тиража има собствен номер от 1 до 2000, което го превръща в колекционерска ценност.

- Навършват се 20 години от възстановяването на честванията в памет на Хаджи Димитър и неговите четници на връх Бузлуджа. Кое е новото във връзка с юбилея тази година?

- Домакин на честванията на 14 юли т. г. е кметът на община Казанлък Галина Стоянова, а събитието ще премине под патронажа на вицепремиера и министър на отбраната на Република България Красимир Каракачанов. Денят започва с поднасяне на венци и цветя пред барелефа на Стефан

Д-р Чавдар Ангелов е роден в Казанлък през 1976 г. Завършва история във Великотърновския университет. Дипломира се през 2000 г. и отбива военната си служба. Офицер от резерва - младши лейтенант от Танковите войски. Един мандат е председател на ПК по култура в ОБС-Казанлък, две години е член на УС на Фондация „Чудомир“. От 2004 до 2015 г. работи в ИМ „Искра“, а от 2015 г. ръководи НПМ „Шипка-Бузлуджа“. От 19 февруари 2016 г. е доктор по нова българска история. Семееен с две деца - дъщеря и син.

Караджа на едноименната улица в Казанлък. След това всички се изкачват на връх Бузлуджа, където пред паметника на Хаджи Димитър ще се състои официалната част, включваща панихида, тържествено слово, историческа възстановка на боя, обреден курбан.

ни песни. През есента планираме да излезе албум, който ще съдържа снимки на всички паметници, паметни знаци и места, свързани с четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, на територията на цялата страна. Още от миналата година екипът на НПМ

Има два нови момента. Единият е валидиране на специален филателен продукт - пощенска карта за бойния път на четата, като за целта на върха ще бъде отворена временна пощенска станция. Пощенската карта ще създадена по инициатива на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, но цялостната организация по нейната подготовка и отпечатване бе на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, които приеха идеята и включиха издаването на пощенската карта в своя годишен план. Вторият нов момент е наро-

„Шипка-Бузлуджа“ работи по това, като албумът ще бъде в 3 части. Установили сме, че от всички четници на 14 са издигнати паметници, основно по техните родни места. До момента не е правено такова издание, което да събере на едно място цялата памет, създавана от народа ни близо век и половина. Имаше още няколко идеи, като целта е да пазим и почитаме паметта на двамата войводи и техните бойни другари. И казанлъчани да засвидетелстват преклонението си пред тях, а нашият град да се нареди сред тези, в които споменът

Казанлък не е Дремиград! В Казанлък са се раждали и са били възпитавани в патриотичен и свободолюбив дух достойни българи, които са взели участие във всички прояви на българската национално-освободителна революция през 19 век, като се започне от легитиме на Раковски, четите на Панайот Хитов и Филип Тотю, на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, на Христо Ботев и стигнем до онези паметни августовски дни на 1877 година при отбраната на Шипченския проход. В редовете на Българското опълчение се сражават над 100 души, за които е установено, че са родом от Казанлък и от населените места в Розовата долина. Това показва, че тук революционното слово на Раковски и Левски е намисляло своите поддръжници и което е по-важно - когато е необходимо, те са хващали пушките и са излизали в първите редове на борбата.

ден събор-надпяване под наслова „Балканът пее хайдушка песен“, в който ще се изпълняват възрожденски, революционни и патриотич-

- Гениалните стихове на Христо Ботев и Иван Ва-

зов рисуват ярки картини за героизма на четниците. Каква, всъщност, е историческата роля на тяхната саможертва?

- Това е едно паметно събитие, което разтърсва из основи развитието на национално-освободителното движение на българите през 19 век. То е вододелно събитие, защото след разгром на четата вероятно Васил Левски и неговите съратници проумяват, че този начин на българското освобождение не е продуктивен и трябва да се премине към организирането на комитети на самите хора по места. Т. е. разгромът на четата на Хаджи Димитър и Стефан

е особено специален за Казанлък?

- На 20 юли 1868 година, след като турските власти са дали разрешение, е извършено опелото и са погребани тленните останки на Хаджи Димитър и четниците, които са избити по време на сражението, провело се два дни по-рано в подножието на връх Бузлуджа. Оттогава почитането на Хаджи Димитър в нашия край е свързано с този голям християнски празник. От цялата чета, наброяваща малко над 120 души, 12 са от Казанлъшкия край и Розовата долина. Двама от тях - Стефан Орешков и Христо Янъков, са заловени и обесени на площада в Казанлък. Друга важна личност - Христо Патрев, оцелява, но загива няколко години по-късно като организатор на Априлското въстание в Североизточна България. Така че, Казанлък и регионът са кръвно свързани с похода на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа.

20 юли е белязан и от други важни исторически събития. През 20-те и 30-те години на миналия век на тази дата са били почитани местните народни будители, а в началото на 20 век за патронен празник на легендарния 23-и Пехотен Шипченски полк е приет именно Илинден. Това никак не е случайно. Това е символичен жест, чрез който делото на Хаджи Димитър и неговите четници е пренесено в новосъздадената в Казанлък бойна част - 23-и Пехотен Шипченски полк, която се покрива с неувяхваща и днес бойна слава. Така че - Илинден е специален и важен за казанлъчани. Може би това е поздравено във времето, но нашата цел - на историците от двата музея и на Община Казанлък, е да припомним това обстоятелство. И около Илинден на Бузлуджа да става все по-оживено, защото най-важното е всички тези събития да стигат до умовете и сърцата на хората, най-вече - на младите. За да знаят, че България има тежка съдба, но тя има и своите герои. Ние трябва да го поддържаме този Илинденски дух, който свързваме още и с Църковно-Преображенското въстание, защото той е една от гаранциите за оцеляването ни като народ.

Бузлуджанската епопея от юли 1868 година широко отеква в душите на българите. Да не забравяме, че в горещото лято на 1885 година, използвайки огромното струпане на хора, които почитат паметта на четниците, дейците на Съединението организират голям митинг, на който това Съединение е прокламирано. Така че - Бузлуджа се явява едно място, което обединява българския народ. Така четата се превръща в знаме на борбата на българския народ за свобода и за национално обединение.

- Защо 20 юли, когато се чества големият християнски празник Илинден,

Юлия Младенова

ПОЛИКСЕНИ СТАМБОЛОВА

Пословично върната жена на Стефан Стамболов

Поликсени Станчова. Родена е в Свищов на 14.10.1868 г. Баща ѝ Атанас бил богат търговец, успял да образова в Европа всичките си 9 деца. От него Поликсени наследила дарбата да учи чужди езици. Завършила

изтънчена европейка за съпруга.

Семейството живеело в голяма двуетажна къща на ул. „Раковски“ 122 – с просторен трешен двор, с приеман салон, трапезария, жилищни помещения и работен кабинет. В този дом, докато бил 7 г. премиер (1887-1894), Стамболов приемал министри, дипломати, чуждестранни кореспонденти, партийни съмишленици, приятели. В него заседавал и кабинетът, вземали се важни политически решения. В него се родили и 4-те им деца – Стефан, Константин, Вера и Асен, който умира съвсем малък. В него Стамболов бил пренесен след покушението, в него и издъхнал.

Поликсени Стамболова /1868-1947/ е съпругата на българския революционер, поет и държавник Стефан Стамболов. Имали 4 деца. Била неотлъчно до него в най-силните му дни като премиер, споделяла тревогите му след оставката му, посрещала го в дома им, след като зверски е посечен в центъра на София. Не се отказала от него и след смъртта му, останала му вярна до края на дните си. Превърнала кабинета му в параклис, запазила в стъкленци отрязаните му ръце и всяка сутрин се моела пред нея заедно с децата си. Гордо отказала помощ от Фердинанд и достойно се справяла с живота на семейството си, над което тежело проклятие...

През 2018 г. се навършват 150 г. от рождението на Поликсени Стамболова.

гимназия в Дрезден, перфектно владеела немски, френски, английски и румънски език. Била образовано, умно и красиво момиче.

Сватбата. С бъдещия си съпруг се видели в Свищов през 1887 г., когато новоизбраният български княз Фердинанд, придружаван от най-силния човек в регентството – Стефан Стамболов, стъпил на българска земя. Тогава 17-годишната Поликсени била удостоена с честта да го приветства на немски език. 33-годишният Стамболов бил силно впечатлен. Година по-късно сключили брак – по любов. Поликсени и иначе била добра партия – от знатния Станчовски род, със солидна зестра. Венчали се на 18 май 1888 г. в църквата „Св. 40 мъченици“ до Велико Търново. Гостите пристигнали с 40 файтона. Всички присъстващи на сватбата получили за спомен по един виенски стол, изработен във фабриката на Йозеф Яворек в Австро-унгарската империя. Такъв стол е запазен в Историческия музей в Габрово.

Младоженците приветствали наизлезлите да ги поздравят на шосето хора. Сватбеният кортеж спирал почти във всяко село и Стамболов, като истински държавник, споделял личната си радост с населението.

Семейство Стамболови. Те били напълно различни. Той – нисък, набит, с лоши маниери, мнителен и авторитарен. Тя – висока, хубава, спокойна и уравновесена. Чуждестранните дипломати и журналисти били шокирани: как българският премиер може да има толкова

му свидетелстват, че той също много обичал младата си жена. Купувал ѝ скъпи подаръци, бил грижовен съпруг и баща. Ако тя замисляла с децата при майка си, той горещо я умолявал да се върне по-скоро.

Премиерша. Като повечето първи дами на Царска България, и Поликсени Стамболова била много интелигентна. Стояла далеч от светските събития, но била напълно наясно с всички тънкости на тогавашния политически живот и дала ценни съвети на мъжа си в държавните дела. Участвала във всичките му разговори с чужди дипломати и журналисти и рядко гостите я питали за личното ѝ мнение. Съпругът ѝ не завършил образо-

ванието си и не говорел чужди езици. Освен негов довереник, Поликсени му била и личен преводач. Тя запазила ролята и влиянието си върху Народно-либералната партия и след смъртта на Стамболов.

Бисмарк на Балканите. Така чуждестранните вестници наричали Стефан Стамболов, запомнен като „създателя и съпателя“, хулен и възхваляван като никой друг в българската история. Той е единственият български държавник, за когото двама чужденци пишат биографии и е сред малкото българи, намерили място в световните енциклопедии.

Животът му продължил само 41 години. Изгонен заради революционна дейност от Одеската семинария; създал на мрежа от революционни комитети, наследник на Левски, приятел на Ботев; поет – неговия строятел „Не щеме ний богатство, не щеме ний пари, но искам свобода, човешки правдини“; един от ръководителите на Априлското въстание, 1876 г.; кореспондент на руски вестници, помощник на Славянския комитет и Българското опълчение през Руско-турската война, 1877-1878 г. След Освобождението – лидер на Народно-либералната партия, депутат, регент и един от най-догодешните министър-председатели, положил основите на българската държавност – тогава се изграждат институциите, функционират до днес. По време на управлението му започва изграждането на държавни железници и пристанища, на Софийския университет, на българските пощи и държавната печатница, провежда се първото българско търговско изложение. За едни бил диктатор, за други патриот, но никой не оспорвал необикновените му способности – Стамболов бил олицетворение на проевропейската линия на страната. Френският „Фигаро“ го наричал „въплъщение на българската енергия“, а френският посланик в Цариград, 1893 г., Пол Камбон казва:

„Хората смятат, че най-големият дипломат в днешно време е Бисмарк. Аз мисля, че най-големият дипломат е Стамболов. Бисмарк, опрен на 3 милиона шика, извърши по-малко, отколкото Стамболов с празни ръце“.

Убийството на Стамболов. Налагането на държавността в онези времена било свързано и с груби действия на властта, насилие и понякога с полицейски произвол. Противниците на Стамболов се увеличили, а Фердинанд искал не само да царува, но и да управлява, не искал да бъде монарх в сянката на премиера. Натискът на опозицията се засилвал, Стамболов все повече се чувствал сам. На 9 май 1894 г. се стига до оставката му.

Настъпили трудни дни за него, за партията и семейството му. Много от „приятелите“ им се отдръпнали. Бившият премиер

бил подложен на много унижения, заболял от диабет и високо кръвно. Поискал от Фердинанд да му позволи да се лекува в чужбина, но князът отказал.

През юли 1895 г. Стамболов е нападнат от наемни убийци и зверски посечен. Фердинанд бил на почивка в Карлсбад, информирали го с телеграма. Бившият премиер агонизирал 4 дни в дома си, 3 от тях бил в пълно съзнание. Успял да каже, че поръчител на убийството е князът и дори назовал имената на физическите си убийци. Той заклел съпругата си никога да

не приема помощ от Фердинанд и да не позволи на децата им да се занимават с политика. Наложило се да ампутират ръцете му до китките. От радост, че диктаторът е прозорците му засвирила латерна. Когато Стамболов издъхнал, пред къщата се събрала крещаща тълпа от негови противници. От Дворца дискретно наредили полицията да не се намесва.

В деня на погребението винтовете на погребалната колесница били разхлабени – за да се обърне и трупу̀т да бъде расечен. Поликсени върнала изпратените от Дворца цветя, а Фердинанд забранил официални лица да присъстват на погребението. Близките на премиера били замервани с камъни, а щом се разотиили, политическите му врагове с часове играли хоров върху гроба му, често оксвервявали и след това.

През 1897 г. там, сред избуялата трева, се извисил огромен черен кръст с надпис, побит от търновската земеделска колония. Днес паметник на Стамболов, изобразяващ посечената му глава, се намира в градинка в центъра на София.

Ужасяващо. Външно Поликсени останала невъзмутима. Приспособила работния кабинет на съпруга си в параклис с черни драперии, поставила отсечените му ръце в стъкленца и всяка сутрин тя и децата ѝ се молили пред тях. Този ритуал продължил с години. Превиевният ужас дал незаличим отпечатък върху психиката и съдбието на децата.

Проклятието. Мъченическата смърт на Стамболов се оказала проклятие за семейството му. До края на живота си Поликсени се обличала в черно, никога не

погледнала друг мъж. Почти не излизала от къщи. На мястото на къщата им била построена кооперация – семейството живяло в два апартамента, опазвайки голяма част от богатия архив и личните вещи на Стамболов.

Пет месеца след убийството му Народното събрание излиза с доклад от 600 страници, в който разобличава бившия премиер в политически, икономически, криминални и сексуални злоупотреби. Целта била Стамболов да бъде още повече очернен. Към Фердинанд Поликсени се отнасяла като към безспорен виновник за смъртта на съпруга си. На предложение му да ѝ бъде отпусната пенсия, тя отговорила, че не иска милостиня от него. Прекъснала всякакви връзки с двореца. Работила активно в Червения кръст, в благотворителни организации и в партията на мъжа си. Издържала себе си и децата от наема на един апартамент. Това било достатъчно за оцеляването им, за нищо повече.

Страдалница я нарича в книгата си „Първите дами на Царска България“ Цветанка Кюсева. Най-голямата дъщеря Вера Стамболова безумно се влюбила в офицера Атанас Станчев. Майка ѝ обаче преценила, че той не е подходящ съпруг за нея. Красивата Вера полудяла от любов и мъка. Била настанена в психиатрия, където умира съвсем млада. След трагедията на сестра си братята Константин и Стефан си дали обет никога да не се женят и да не създават потомство. Така Стамболовият род останал без наследници.

Поликсени Стамболова умира в София през 1947 г.

Несесерът. До смъртта си през 70-те години на 20 век сияновите ѝ живеели в една стая от фамилията им дом, ползвайки обща кухня и санитарни възли с другите обитатели. Председателят на Общобългарския комитет „В. Левски“ Васил Василев, тогава 14-годишен, ходел там при приятели. Един ден той почукал на вратата на братята Стамболови и възмущено споделил с тях, че е прочел книгата за баща им „Корона и кръв“. Те го поканили да влезе. В стаята имало огромна библиотека, различни интересни предмети. Той често ги посещавал, а те му разказвали за баща си, за живота им след убийството му, за това как майка им се е грижила да ги възпита да израснат добри хора. Ревниво пазели всичко, свързано с паметта на Стамболов.

От тях Василев получил скъп подарък – книга и личния несесер на баща им. В кожената кутия били подредени всички прибори, необходими за един мъж според тогавашния етикет: четка за коса, гребен за брада и мустаци, кутия със сапун, самобръсначка, парфюм. Василев отишъл в казармата и повече не се видал с братята, били починали един след друг. Опитал да потърси в дома им нещо запазено, но безценните книги, личните записки и вещи на Стамболови били разпилени. Там вече живеели други хора.

Мария Рашкова

За връзка с редакцията на „Трибуна Арсенал“:
Редакция: e-mail: tribuna.arsenal@gmail.com
Деляна Бобева: 0882 98 70 13, e-mail: didab@abv.bg
Дяна Рамналиева: e-mail: diana_ramnalieva@abv.bg
Юлия Младенова: 0882 98 70 14
Мария Рашкова: 0882 98 70 12; Първолета Петкова: 5 74 55